

ВЕРХОВНА РАДА УКРАЇНИ

КОМІТЕТ З ПИТАНЬ ПРАВОВОЇ ПОЛІТИКИ ТА ПРАВОСУДДЯ

В И С Н О В О К

щодо проекту Закону про внесення змін до Податкового кодексу України (щодо міжнародного автоматичного обміну інформацією з податкових питань) (реєстр. № 6503 від 25 травня 2017 року)

Комітет з питань правової політики та правосуддя розглянув на своєму засіданні 28 лютого 2018 року (протокол № 67) на відповідність Конституції України проект Закону про внесення змін до Податкового кодексу України (щодо міжнародного автоматичного обміну інформацією з податкових питань), (реєстр. № 6503 від 25 травня 2017 року), поданий народним депутатом України Мураєвим Є.В. (далі – Законопроект).

Згідно з пояснівальною запискою Законопроект розроблено з метою «створення законодавчих умов для зміцнення міжнародного співробітництва з податкових питань, що дасть можливість максимально використовувати сучасні міжнародно-правові інструменти для боротьби з ухиленням від сплати податків».

Для досягнення цієї мети автором Законопроекту пропонується «доповнити Податковий кодекс України новою Главою 10¹ «Міжнародне співробітництво щодо автоматичного обміну інформацією з податкових питань», якою врегулювати питання обміну податковою інформацією на періодичній основі на підставі міжнародних договорів. Норми запропонованої глави закріплюють поняття міжнародного автоматичного обміну з податкових питань, визначають фінансові установи, які зобов’язані надавати відповідну інформацію центральному органу виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну податкову і митну політику. Також встановлюються права та обов’язки фінансових установ, що зобов’язані надавати інформацію, та повноваження центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну податкову і митну політику, у зв’язку з міжнародним автоматичним обміном інформацією з податкових питань. Законопроект також пропонує

закріпити вимоги до інформації, яка надається в межах міжнародного обміну, та гарантії її передання й застосування виключно для боротьби з ухилянням від сплати податків та захисту податкової системи».

Зокрема, Законопроектом передбачається відповідальність за порушення фінансовою установовою порядку встановлення податкового резидентського статусу осіб, а також за неподання або подання банками чи іншими фінансовими установами інформації в межах міжнародного автоматичного обміну інформацією з податкових питань з порушенням порядку, об'єму або строків надання.

Крім того, однією з пропозицій Законопроекту є віднесення до підстав проведення документальної позапланової перевірки ситуацію, коли платником податків, визначенім у статті 108², не подано або подано з порушенням вимог, встановлених главою 10¹ Кодексу або нормативно-правовими актами, прийнятими для забезпечення її реалізації, інформацію в межах міжнародного автоматичного обміну інформацією.

Вирішуючи питання про відповідальність Законопроекту положенням Конституції України, Комітет виходить з такого.

В Основному Законі України визначається, що Україна є правовою державою (стаття 1), закони та інші нормативно-правові акти приймаються на основі Конституції України і повинні відповідати їй (частина друга статті 8).

Конституція України частиною другою статті 6 та частиною другою статті 19 встановила обов'язок органів державної влади, їх посадових осіб діяти лише на підставі, в межах повноважень та у способі, що передбачені Конституцією та законами України.

Згідно Основного Закону України власність зобов'язує і не повинна використовуватися на шкоду людині і суспільству; держава забезпечує захист прав усіх суб'єктів права власності і господарювання, соціальну спрямованість економіки. Усі суб'єкти права власності рівні перед законом (стаття 13). Конституція України передбачає право кожного володіти користуватися і розпоряджатися своєю власністю, результатами своєї інтелектуальної, творчої діяльності та право на підприємницьку діяльність, яка не заборонена законом (статті 41, 42).

Не допускається збирання, зберігання, використання та поширення конфіденційної інформації про особу без її згоди, крім випадків, визначених законом, і лише в інтересах національної безпеки, економічного добробуту та прав людини (частина друга статті 32 Конституції України).

Відповідно до Конституції України кожен зобов'язаний сплачувати податки і збори в порядку і розмірах, встановлених законом (частина перша статті 67); система оподаткування, податки і збори встановлюються виключно законами України (пункт 1 частини другої статті 92); проведення податкової політики забезпечує Кабінет Міністрів України (частина третя статті 116).

Згідно правої позиції Конституційного Суду України, викладеної у Рішенні від 24 березня 2005 року № 2-рп/2005, встановлення системи оподаткування, податків і зборів, порядку їх сплати і розмірів є виключно прерогативою закону. Таким чином, відповідно до конституційних положень право встановлювати (скасовувати) загальнодержавні податки і збори (обов'язкові платежі) належить до законодавчих повноважень Верховної Ради України. Це повноваження передбачає і право парламенту визначати всі елементи правового механізму регулювання податків і зборів (обов'язкових платежів), у тому числі розмір та механізм справляння збору.

Зважаючи на практику Європейського суду з прав людини (далі – ЄСПЛ) з податкових питань, слід згадати Рішення по справі «Щокін проти України» (Заяви № 23759/03 та № 37943/06) (далі – Рішення). У пункті 50 Рішення Суд вказує, що перша та найважливіша вимога статті 1 Першого протоколу до Конвенції полягає в тому, що будь-яке втручання публічних органів у мирне володіння майном повинно бути законним. Так, друге речення первого пункту передбачає, що позбавлення власності можливе тільки «на умовах, передбачених законом», а другий пункт визнає, що держави мають право здійснювати контроль за використанням майна шляхом введення «законів».

Аналізуючи вказане рішення ЄСПЛ, Київський окружний адміністративний суд в Постанові від 04.11.2015 року у справі № 810/5053/15 вказує, що «...Збільшення податковим органом зобов'язань особи з податку є втручанням до його майнових прав. Отже, за практикою ЄСПЛ вимога про визнання протиправним рішення суб'єкта владних повноважень, яке впливає на склад майна позивача, у тому числі шляхом безпідставного стягнення податків, зборів, штрафних санкцій тощо, є майновою. У зв'язку з викладеним, протиправне винесення податковим органом спірних податкових повідомлень-рішень становить втручання у мирне володіння майном суб'єкта господарювання, що порушує статтю 1 Першого протоколу до Конвенції...».

Правовими підставами для обміну податковою інформацією є міжнародні податкові угоди про уникнення подвійного оподаткування, угоди про обмін інформацією та Конвенція про взаємну адміністративну допомогу в податкових справах від 1988 року (Протокол зі змінами від 2010 року) (далі - Конвенція). Україна приєдналася до цієї Конвенції в 2004 році, яка набула чинності у 2009 році, змінена версія (Протокол 2010) була підписана в 2010-му, і, відповідно, яка набула чинності з 2013 року.

Відповідно до Конституції України чинні міжнародні договори України, згода на обов'язковість яких дана Верховною Радою України, є частиною національного законодавства України (стаття 9).

Також ключовими документами Європейського Союзу (далі – ЄС) у сфері міжнародного співробітництва, що стосується обміну інформацією з питань оподаткування, є: Директива Ради ЄС 2011/16/EU від 15.02.2011 року «Про

адміністративне співробітництво в галузі оподаткування», що передбачає обмін податковою інформацією за запитом між країнами — членами ЄС, одночасні податкові перевірки у двох і більше країнах — членах ЄС, участь у податкових перевірках та вручення документів на території іншої країни — члена ЄС; Директива Європейського Парламенту та Ради ЄС 2005/60/ЄС від 26.10.2005 року «Про запобігання використанню фінансової системи з метою відмивання коштів та фінансування тероризму»; Директиви Ради ЄС 2003/48/ЄС від 03.06.2003 року «Щодо оподаткування доходу від накопичення заощаджень у формі виплати відсотків» (у редакції Директиви Ради ЄС 2014/48/EU від 24.03.2014 року).

Зважаючи на зазначене, а також на те, що прийняття законів Конституція України відносить до повноважень Верховної Ради України, як єдиного органу законодавчої влади в Україні (стаття 75, пункт 3 частини першої статті 85), внесення запропонованих Законопроектом змін до чинного законодавства відповідає Конституції України.

Враховуючи викладене, Комітет дійшов висновку, що проект Закону про внесення змін до Податкового кодексу України (щодо міжнародного автоматичного обміну інформацією з податкових питань), (реєстр. № 6503 від 25 травня 2017 року), поданий народним депутатом України Мураєвим Е.В., не суперечить положенням Конституції України.

Голова Комітету

Р.П. КНЯЗЕВИЧ

